

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad cat. clericarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatos katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenia: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-ter I.
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdékben.

A cucilizmus alkonyodóban.

Fejérvári Jakabokényiek egy kissé elszámították magukat. Azt hitték, hogy a tömeg már teljesen a jármukba adta magát s gondolkozni sem képes. Azt hitték, hogy nekik már egészen nyíltan is szabad beszélni, kimondhatják a legtitkosabb gondolataikat is, s a buta tömegnek nincs már annyi ítélőképessége, hogy a napnál világosabb igazság és a gazság ség közt különbséget tenni tudjon. Fizetettük magukat alulról is felülről is. A pártkassza részéről is, no meg kebelbátjuk Kristó Jakab részéről. S azt hitték, hogy a tömeg annyira beléjük bolondult, hogy nekik csak le kell gazembereznii a nemzeti ügy harcosait s ezek körusban zengik utánuk s nem lesz annyi eszük és erejük, hogy a körműkre is nézzenek.

A tömeg azonban egyszerre eszmélni kezdett. Óseinek tradicióit látta sárhatporva, a nemzetiszint lobogót, mely minden magyar előtt szent és sérthetetlen. Látta, mint gúnyolják a pénzükön kitarott gazok a nemzet eszményeit. Látta, hogy miként válik nyilvánossá Kristó ural való cimboraság, a melynél öök csak a buta kalapács szerepét kapták, hogy a nemzet ügyét porrázúzzák s hogy ennek révén egy gonosz és törvénytelen kormány életét tovább táplálják. Kinyíllott a szemük és első dolguk az lett, hogy faképnél hagyják a latrokat.

Hát, most már láthatod keresztény munkás, hogy kik voltak azok, a kik téged vezettek. Ezekben keresed te az önzetlenséget, a felebarátot, a te elveidnek kivívóját? Láthatod öket most, mikor gazságaik egész meztelenségükben állanak a világ előtt, hogy csak egy céljuk van: élni és uraskodni, háborut csinálni, hogy a zavarosban halászhaszanak. Hogy veled mi lesz, arra ép oly kevés a gondjuk, mintha egy más bolygó csillag lakóiról kellene gondoskodni. Beláthatod tehát, hogy nem a rombolásban, nem a nagyhangu orditozásban van a boldogulás, hanem a biztos és erőteljes előhaladásban.

Jól jellemzi valaki öket, mikor ezeket írja:

Kik azok a duhajkodó nemzetköziet? A vezérek szájhösök, akik a nép felbujított szenvedélyeire alapítják hasznukat, özületüket és létüket. Felcsperedett munkások, akik elveikből élnék; tudásuk felületes, egyoldalú. Multjuk teli van a létért való küzdelem kicsinyes stréber fogásaival. Nincs közöttük egyetlen egy nagyobb szocialista férfit. A légkör, melyben élnék, kicsinyes. Az életük teli van kis intrikákkal, melyeket egymás ellen alkalmaznak. Szellemi táplálkozásuk elvont tudományos tételek, exentrikus filozófusok anarchiára vezető tanai. Eszményeiket nem ismernek, érzelmeket kacagnak. Eszközeik durvák, erejüket a terrorizmusban keresik. Erkölcsi világukat aki meg akarja ismerni, az olvassa el a gyakori pártzakadások alkalmával megjelent röpiratokat.

Egymást vádolták lopással, sikkasztással, csalással, árulással, zsarolással és mindazzal, amit a büntetőtörvénykönyv felöllel. Behatoltak egymásnak családi életébe, kikutatták egymásnak a multját, egymásra uszították a híveiket, gyüleléseiket kölcsönösen robbantották, melyekről sok bevett munkásfej tanuskodii. és agítottak tovább. Bokányit vádolták széklopással, zsarolással (egy hónapig börtönt ült zsarolásért), Grossmannot sikkasztással, Izraelt lopással stb. stb. Ez a nemzetköziet erkölcsi világa.

Aki figyelemmel kísérte a pártzakadási mozgalmakat, meggyőződhetett arról, hogy elvi meggyőződésük felett a kenyéririgység áll. Jaj volt annak a vezérnek, aki fölő egy másik kerekedett. Versenyársát tönkretette, a pártból kiüldözte, kirágalmazta. Ha volt az agyonüldözött vezérben erő, hogy új szocialista pártot alakítson, akkor felszínen maradt, ha nem, akkor belefulladt a felőle dobott sárba. Évtizedek óta, mióta nálunk szocialista párt van, ezekben a vezéri marakadásokban merült ki a szocialisták munkája. Nem alkottak semmit — csak romboltak. Minden valamire való vezér már legalább egyszer kegyvesztett volt. Egyik-másik belenyugodott száműzetésébe, de legtöbbször kétségbeesítő harcot indított elvesztett állásának visszanyeréséért. Ezzel telt a párt ideje, kivéve egynehány mozgalmat. Néha-néha kivonultak az utcára ablakot törtni, rendőrökkel verekedni, mintha a munkás sorsán egy betört rendörkoponya, vagy kirakat segítene. Gyüleléseket is robbantottak. Míhelyt a budapesti hazafias polgárság megmozdult, öök megjelentek és azt meg-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Utazás az éjféli nap országában.

Christiania igazi nagy város. Igaz, hogy a lakossága nem is egészen egy negyed millió, de meg van benne minden, a mi egy nagy várost nagy városná tesz. Egyesítve vannak benne a fő állami hivatalok. A műveltség, művészet, irodalom gőcpontjai. Mindezzel együtt jár, hogy fényes épületekben adtak nekik helyet. Még pedig milyen fényes épületekben! Monumentálisabb alkotásokat Európa akárhány fővárosában is hiába keresnénk Jórészük új épület, a mi nyilván a mellett tesz tanuságot, hogy a legutóbbi esztendőök alatt örököst haladt a norvég főváros a világ városok nagy versenyében.

Először az iparművészeti muzeumban voltunk. Alig egy-két éve, hogy talpon áll s máris az egész nemzet büszkeségét képezi. Itt úgy látszik, nem államköltségen kell az egyes darabokat összeszerezni. Minden egyes darabot, sőt a régi korokat visszatükröző egész szobabutorokat is magán emberek ajándékozták. Bámulatos értékű dolgokat találtunk, a melyek, akár anyagi, akár művészértéküket tekintve, a legbecselebbek közé toznak.

Utána a Kereskedelmi iskolát néztük meg. Schack főigazgató urat nemcsak Magyarországbán ismerik, de Európa minden nagy városában

akadt neki egy-egy kedves ismerőse, a ki 50—60 kilométert szívesen megteit azért, hogy öit és családját láthassa. Ennek révén természetesen mi is hozzájutottunk egy kedves és kellemes kalauzhoz, a ki a helyi érdekességekről tájékoztatott bennünket. Christianiában a Kereskedelmi Akadémia igazgatója volt az ö jó barátja s a mi szíves utbaigazítottunk. Vele néztük meg sok mindenben kívül Kezeskedelmi Akadémiát is, a mely valóban minta szerű intézete Christianiának. Részleteket nem magyarázok, hanem csupán azt az egy érdekes észrevétel konstátalom, hogy a tantervek aytain egy gömbölyű kis ablak van, a mely az igazgató ellenőrzési lyuka. Egy kissé furcsának tűnik fel, hogy a szabadság és lelkiismeretesség hazájában még a professzorokban sem biznak feltétlenül. De ha vesszük, hogy az emancipáció itt is átkarolja a társadalom minden rétegét, talán — egy kis tüdőés után — nem is fölösleges ez annyira, mint a hogyan az első pillanatban gondoltuk.

Az én egyik szenvedélyem a képtárak tanulmányozása. Ha lehetett, sehol el nem mulasztottam a megismerésüket. Nem mondom, hogy Christiania valami különös és nagyszerű dologokat produkált volna. Itt is minden a fejlődés kezdő lépésein van csak túl. Az elmúlt századok nagy művészeit — mint pl. Olaszországban — hiába kereszük itt. De az új mesterek sem utolsó művészek a modern haladásnak. Itt is inkább az általános jellemvonás tűnik fel. A csend, a természetet komor, fenséges képzetek ábrázolása s a

nyomorúsággal való állandó küzdelem. Láttam egy képet, a mely kenyérkiosztást ábrázol. Egy csonó nyomorult és szegény veszi körül a jöszivü adakozót s csengő, könyörgő tekintet vet az ajándékozóra. Nem tolatkszanak, nem kiabálnak, a létért való küzdelem nem nyilvánul erőszakos harcban. Mindenki csendesen várja, míg rákerül a sor. Nem hiszem, hogy a skandináv felszízetet kivéve, Európának csak egyetlenegy országában így festnek meg ezt a képet. A hány hasonló jelenetet eddig láttam, ott mindenütt az állat tört ki az emberből, a marakodó, az egymást letiporni vágyó állat, a mely a pillanatok kivárásában sem bírja leküzdeni a türelmetlenség visszatásztó kitéréseit. Ilyen a jellege az egész képtárlatnak.

Rendkívül érdekesnek találtam azt is, mikor a norvég nemzeti színház előtt a még most is élő Ibsen Henriknek és Björnson Björnnek, a jelenlegi norvég irodalom e két világraszóló óriásának szobrait láttam. Hogyan?! A túrelmes, a várni tudó norvégok nem tudták kivárni azt az időt, mikor az élet után a halál veszi át uralmát a halandó fölött s a földielekre akkor következik el a megtisztelés nagyszerű munkája, hogy örökös tisztelet tárgyává tegyék a nemzet szívének halhatatlanjait! Ugy látszik, a norvégok jobban biznak a két öreg költő hátralevő életének normális voltában és nem félnek olyan tragikumtól, a mely a mi szegény Jókainkat érte. Szegény öreg Jókaink! de eszünkbe jutottál ott a norvég nemzeti színház előtt. Mikor a kilencvenes években az ötvenéves nagy írói jubileumodat ünne-

